

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM
-----000-----

NGUYỄN VĂN TƯỜNG

**NGHIÊN CỨU ĐẶC ĐIỂM CỦA MỘT SỐ TRẠNG THÁI THẨM
THỰC VẬT THÚ SINH TẠI XÃ KÝ PHÚ, HUYỆN ĐẠI TỪ,
TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

THÁI NGUYÊN – 2011

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM
-----000-----

NGUYỄN VĂN TƯỜNG

**NGHIÊN CỨU ĐẶC ĐIỂM CỦA MỘT SỐ TRẠNG THÁI THẨM
THỰC VẬT THÚ SINH TẠI XÃ KÝ PHÚ, HUYỆN ĐẠI TỪ,
TỈNH THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành : Sinh thái học

Mã số : 60.42.60.

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Người hướng dẫn khoa học : PGS.TS. LÊ NGỌC CÔNG

THÁI NGUYÊN – 2011

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được ai công bố trong bất cứ công trình nào khác. Nếu sai tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Tác giả

Nguyễn Văn Tường

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc nhất tới **PGS. TS Lê Ngọc Công** - Người thầy đã tận tình hướng dẫn, truyền đạt kiến thức và kinh nghiệm quý báu để tôi có thể hoàn thành được luận văn này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến các thầy cô giáo Khoa Sinh-KTNN, Khoa Sau Đại học – Trường Đại học Sư phạm đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi xin chân thành cảm ơn cán bộ và nhân dân xã Ký Phú, huyện Đại Từ đã nhiệt tình giúp đỡ và cung cấp những tài liệu quan trọng. Qua đây, tôi cũng gửi lời cảm ơn chân thành tới Trường THPT Sơn Nam, Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Tuyên Quang đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi trong thời gian học cao học.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới toàn thể gia đình, bạn bè và đồng nghiệp đã luôn cổ vũ, động viên trong suốt thời gian qua.

Trong quá trình thực hiện luận văn do còn hạn chế về thời gian cũng như trình độ chuyên môn nên không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được những ý kiến quý báu của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, bạn bè và đồng nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 10 tháng 8 năm 2011

Tác giả

Nguyễn Văn Tường

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Giới hạn nghiên cứu	2
4. Đóng góp mới của luận văn.....	3
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Khái niệm về thảm thực vật	4
1.2. Những nghiên cứu về thảm thực vật và hệ thực vật trên thế giới và Việt Nam	5
1.2.1. Trên thế giới.....	5
1.2.1.1. Những nghiên cứu về thảm thực vật.....	5
1.2.1.2. Những nghiên cứu về hệ thực vật.....	6
1.2.1.3. Những nghiên cứu về thành phần loài	8
1.2.1.4. Những nghiên cứu về thành phần dạng sống.....	9
1.2.1.5. Những nghiên cứu về tái sinh rừng.....	11
1.2.2. Những nghiên cứu ở Việt Nam.....	15
1.2.2.1. Những nghiên cứu về thảm thực vật.....	15
1.2.2.2. Những nghiên cứu về hệ thực vật	17
1.2.2.3. Những nghiên cứu về thành phần loài	18
1.2.2.4. Những nghiên cứu về thành phần dạng sống.....	21
1.2.2.5. Những nghiên cứu về tái sinh rừng.....	23
1.2.2.6. Những nghiên cứu về thảm thực vật, hệ thực vật ở Thái Nguyên và khu vực nghiên cứu	27
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	29
2.1. Đối tượng và nội dung nghiên cứu	29
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	29
2.1.2. Nội dung nghiên cứu	29

2.1.2.1. Các trạng thái đặc trưng của TTV thứ sinh tại KVNC.....	29
2.1.2.2. Đặc điểm của các trạng thái TTV thứ sinh tại KVNC.	29
2.1.2.3. Đặc điểm tái sinh tự nhiên trong các trạng thái TTV thứ sinh tại KVNC.	29
2.1.2.4. Đánh giá năng lực tái sinh và khả năng phục hồi tự nhiên của các trạng thái thảm thực vật thứ sinh tại KVNC.....	29
2.1.2.5. Đề xuất một số biện pháp lâm sinh nhằm phục hồi thảm thực vật rừng.....	29
2.2. Phương pháp nghiên cứu	29
2.2.1. Phương pháp tuyển điều tra và ô tiêu chuẩn	29
2.2.2. Phương pháp thu thập số liệu	31
2.2.3. Phương pháp phân tích mẫu thực vật	33
2.2.4. Phương pháp xử lý số liệu	33
Chương 3: ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN XÃ HỘI VÙNG NGHIÊN CỨU ...	34
3.1. Điều kiện tự nhiên vùng nghiên cứu.....	34
3.1.1. Vị trí địa lý, ranh giới.....	34
3.1.2. Địa hình.....	34
3.1.3. Đất đai	35
3.1.4. Khí hậu, thủy văn.....	35
3.1.5. Tài nguyên khoáng sản	36
3.1.6. Tài nguyên rừng	38
3.2. Điều kiện xã hội vùng nghiên cứu	38
3.2.1. Dân số, dân tộc.....	38
3.2.2. Hoạt động nông lâm nghiệp.....	39
3.2.3. Giao thông, thủy lợi	40
3.2.4. Văn hoá, giáo dục, y tế.....	41
3.2.5. Điện, nước sạch.....	41
Chương 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	42
4.1. Các trạng thái đặc trưng của thảm thực vật thứ sinh tại KVNC	42
4.2. Đặc điểm của các trạng thái thảm thực vật thứ sinh tại KVNC.....	42
4.2.1. Sự phân bố các taxon thực vật trong các trạng thái nghiên cứu	42
4.2.2. Đặc điểm thành phần loài thực vật trong các trạng thái nghiên cứu....	46

4.2.2.1. Trạng thái rừng thứ sinh.....	46
4.2.2.2. Trạng thái thảm cây bụi.....	48
4.2.2.3. Trạng thái thảm cỏ	51
4.2.3. Đặc điểm thành phần dạng sống trong các trạng thái nghiên cứu	52
4.2.3.1. Trạng thái rừng thứ sinh.....	55
4.2.3.2. Trạng thái thảm cây bụi.....	57
4.2.3.3. Trạng thái thảm cỏ	58
4.3. Đặc điểm tái sinh tự nhiên trong các trạng thái thảm thực vật thứ sinh tại KVNC	59
4.3.1. Đặc điểm cấu trúc tổ thành, mật độ cây tái sinh.....	60
4.3.1.1. Trạng thái rừng thứ sinh.	61
4.3.1.2. Trạng thái thảm cây bụi	61
4.3.1.3. Trạng thái thảm cỏ	62
4.3.2. Chất lượng và nguồn gốc cây tái sinh.....	62
4.3.3. Phân bố cây tái sinh theo cấp chiều cao	64
4.3.4. Phân bố cây theo mặt phẳng nằm ngang	65
4.4. Đánh giá năng lực tái sinh và khả năng phục hồi tự nhiên của các trạng thái thảm thực vật thứ sinh tại KVNC	67
4.4.1. Năng lực tái sinh và khả năng phục hồi thảm thực vật.....	67
4.4.2. Xu hướng biến đổi của các trạng thái TTV trong KVNC	68
4.5. Đề xuất một số biện pháp lâm sinh phục hồi thảm thực vật.....	68
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	70
TÀI LIỆU THAM KHẢO	72

DANH MỤC CÁC BẢNG VÀ HÌNH

Bảng 3.1. Số hộ, số khẩu và các dân tộc trên địa bàn xã Ký Phú.....	39
Bảng 4.1. Số lượng và tỷ lệ các taxon thực vật ở KVNC	43
Bảng 4.2. Số lượng và tỷ lệ (%) các họ, chi, loài trong các trạng thái	44
Bảng 4.3 Thành phần dạng sống thực vật trong khu vực nghiên cứu	53
Bảng 4.4 Thành phần dạng sống trong các trạng thái thảm thực vật.....	54
Bảng 4.5. Cấu trúc tổ thành, mật độ cây tái sinh ở ba TTV	60
Bảng 4.6. Chất lượng và nguồn gốc cây tái sinh ở KVNC.....	63
Bảng 4.7. Mật độ cây tái sinh theo cấp chiều cao ở trạng thái TTV	64
Bảng 4.8. - Phân bố cây theo mặt phẳng nằm ngang ở ba TTV	66
Hình 2.1. Sơ đồ bố trí OTC và ODB ở các trạng thái TTV.....	31
Hình 4.1. Biểu đồ phân bố của các bậc taxon ở KVNC	43
Hình 4.2. Biểu đồ tỷ lệ các loài, chi, họ trong các trạng thái TTV ở KVNC .	45
Hình 4.3 .Biểu đồ thành phần dạng sống trong khu vực nghiên cứu.....	53
Hình 4.4. Biểu đồ sự phân bố dạng sống thực vật trong các trạng thái TTV .	54
Hình 4.5. Biểu đồ phổ dạng sống thực vật trong các trạng thái nghiên cứu...	55
Hình 4.6. Biểu đồ phân bố số cây tái sinh theo cấp chiều cao ở ba trạng thái TTV ..	65

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
KVNC	Khu vực nghiên cứu
TTV	Thảm thực vật
ODB	Ô dạng bản
OTC	Ô tiêu chuẩn
TĐT	Tuyển điều tra
TB	Trung bình
SĐVN	Sách đỏ Việt Nam
IUCN	The International Union for Conservation of nature and Natural Resources – Tổ chức Bảo tồn thiên nhiên và Tài nguyên thiên nhiên Quốc tế
PTNN	Phát triển nông thôn
Nxb	Nhà xuất bản
H _{VN}	Chiều cao vút ngọn

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Rừng là nguồn tài nguyên thiên nhiên vô cùng quý giá. Rừng có vai trò quan trọng trong việc bảo vệ đất chống xói mòn lũ lụt, giữ cân bằng sinh thái và sự phát triển bền vững trên trái đất. Bên cạnh đó, rừng còn là nơi cung cấp trữ lượng gỗ lớn, các loài cây thuốc quý và những lâm sản có giá trị khác nữa. Xuất phát từ những lợi ích to lớn mà rừng đem lại, chúng ta cần phải kết hợp giữa khai thác hợp lý, bảo vệ và phục hồi nguồn tài nguyên quý giá này.

Theo thống kê của Liên Hợp Quốc, hàng năm trên thế giới có 11 triệu ha rừng bị phá huỷ, riêng khu vực Châu Á Thái Bình Dương hàng năm có 1,8 triệu ha rừng bị phá mất, tương đương mỗi ngày mất đi 5000 ha rừng nhiệt đới. Ở Việt Nam, trong vòng 50 năm qua, diện tích rừng bị suy giảm nghiêm trọng. Năm 1943 độ che phủ rừng là 43%, đến năm 1993 chỉ còn 26%. Mặc dù năm 1999 con số này đã tăng lên 33,2% nhưng vẫn chưa đảm bảo mức an toàn sinh thái cho sự phát triển bền vững của nước nhà. Chính vì vậy trong những năm gần đây Đảng và nhà nước ta hết sức chú trọng vấn đề bảo vệ, phát triển và phục hồi rừng nói riêng và thảm thực vật nói chung.

Phục hồi rừng là một trong những nội dung quan trọng nhất hiện nay đối với ngành Lâm nghiệp Việt Nam cũng như của tất cả các nước nhiệt đới, khi độ che phủ rừng giảm xuống dưới mức an toàn sinh thái không đảm bảo được sự phát triển bền vững của đất nước.

Tùy theo mức độ tác động mà các nhà nghiên cứu phân thành các giải pháp : Phục hồi tự nhiên, phục hồi bán tự nhiên hay xúc tiến tái sinh và phục hồi nhân tạo hay trồng rừng.

Đại Từ là huyện trung du miền núi, nằm ở phía Tây Bắc của tỉnh Thái Nguyên và nằm ở sườn Đông của dãy núi Tam Đảo, có diện tích tự nhiên